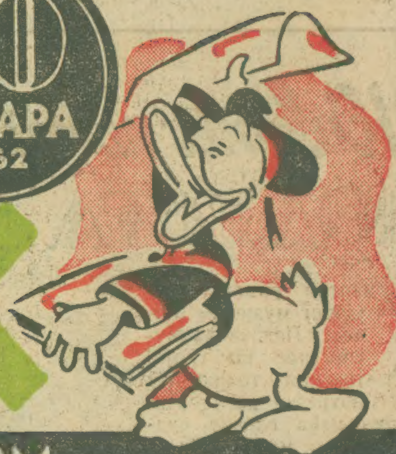
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

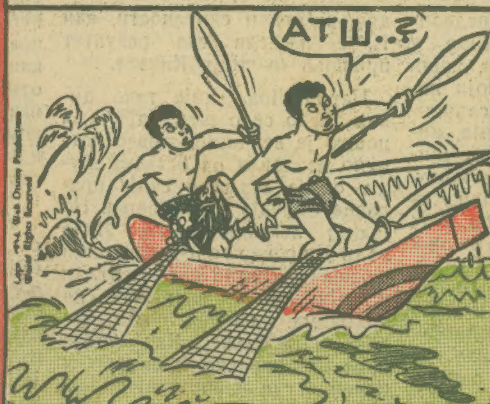

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVI — Број 130 — Субота, 26 јун 1954

МИКИ трагага за Мула-лом — У неизвесности

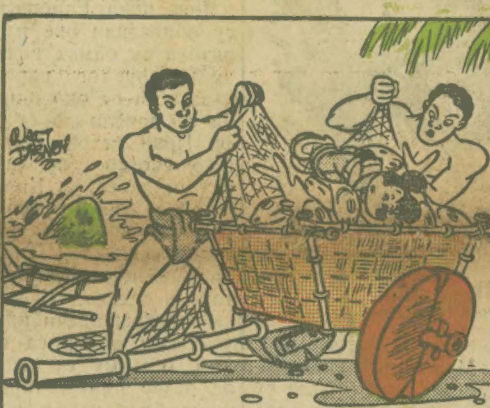
20

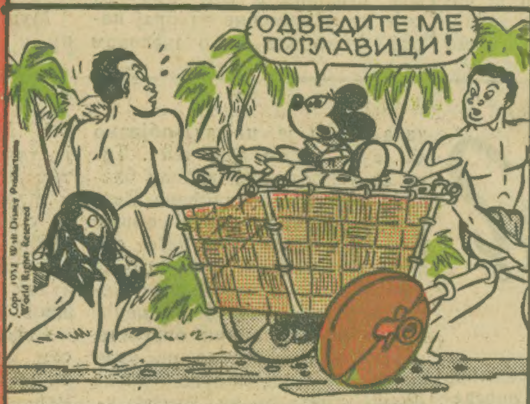

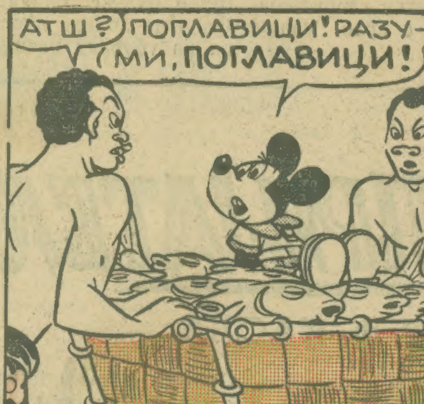

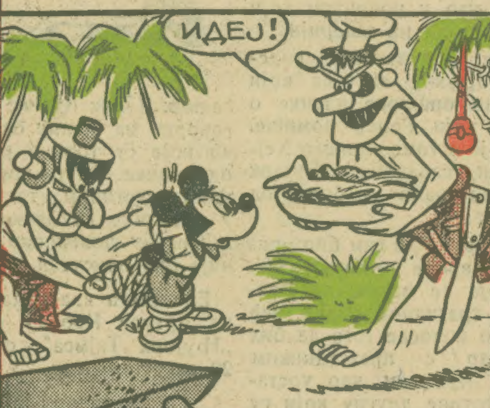

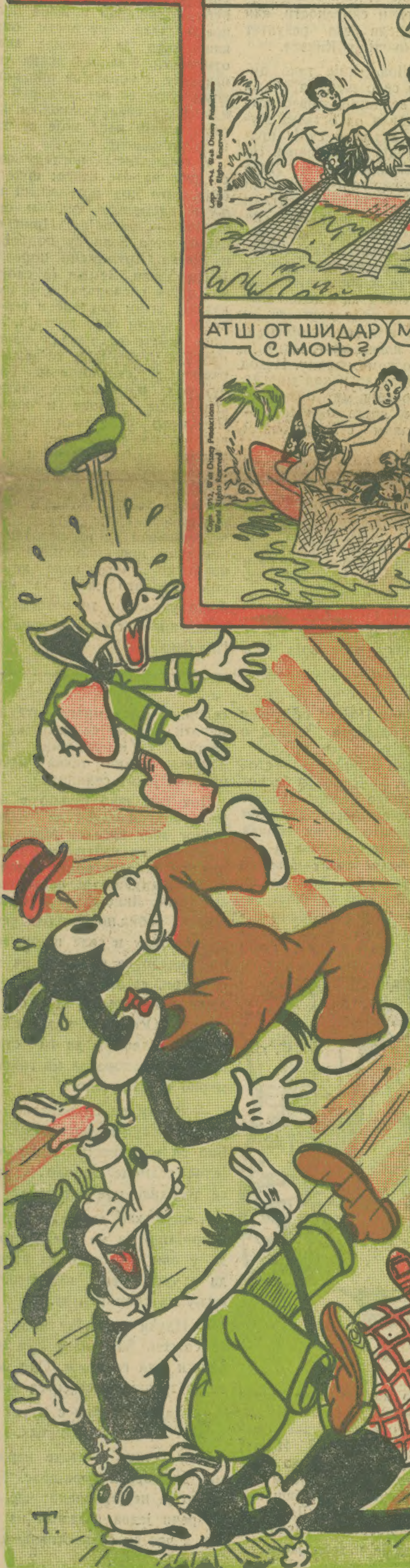

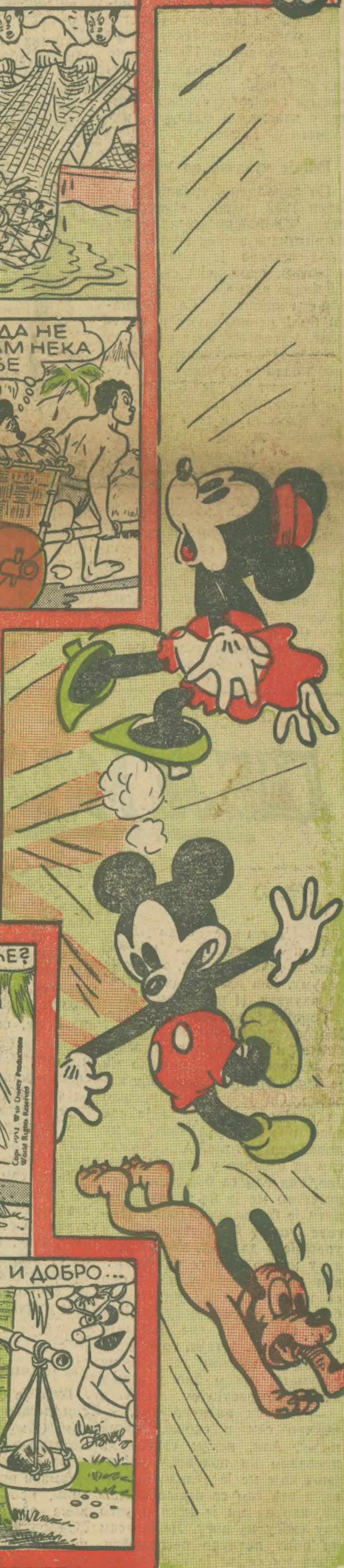

Живот и стварање МОДЕСТА МУСОРГСКОГ

Животни роман генијалног музичара Модеста Петровића Мусоргског по својој трагици толико је потресан да је заиста тешко наћи сличну судбину у историји музике. Он се родио 9 марта 1839 године у Кареву, у Русији, као син имућног поседника. Иако потомак старе кнежевске лозе, Модест Мусоргски имао је у својим жилама и здраве сељачке крви, јер му је дед по оцу био ожењен сељанком.

Прва сазнања о музици мали Модест добио је од своје мајке, која је лепо свирала на клавиру. По његовом сећању, и отац му је „обожавао" музику. Мајка га је почела учити, а затим су му нашли искусну учитељицу, под чијим је руководством брзо напредовао. Већ у седмој години свирао је мања Листова дела, а у деветој, на породичном пријему, изводи Филдов концерт, комад врло тежак за његове године.

Породица Мусоргског напушта своје добро 1849 године и прелази у Петроград. Модеста родитељи поверавају познатом педагогу, чувеном учитељу клавира и одличном пијанисти — Геркеу.

Радије музичар но војник

По породичној традицији, ујесен 1852 године Мусоргски ступа у коњичку школу. Већина питомаца војних школа тога доба живела је монденским животом, проводећи све своје слободно време у игрању, картању и пијанкама. Само је мали број ценио науку и уметност. Мусоргски чита књиге из филозофије и историје, а изнад свега бави се музиком. Тих година поставио је основу за своје доцније музичко стварање. Написао је и један мали комад — полку „Подофицир". Неколико година касније покушао је да напише оперу „Хан-Исланђан" по роману Виктора Игоа, којим се одушевио као седамнаестогодишњи младић. Од тога покушаја, како је он сам рекао, „ништа није испало", јер он тада још није познавао музичку теорију. Тек после 1856 године, под руководством Балакирева, он сазнаје да је за музичко стварање неопходан услов дуг и упоран рад, озбиљно учење и темељно проучавање музичких дела најбољих композитора. Једнога дана био је премештен из Петрограда у неки мали гарнизон, у коме није било никакве могућности за музичко образовање. Пошто је био решен да се потпуно посвети музици, поднео је оставку на чин и напустио војску.

„Музичка народна драма"

У прво време живео је од скромних прихода са имања, које је због очевог расипништва било прилично смањено. А кад су, 1861 године, сељаци ослобођени кметства, материјално стање Мусоргског поста-

је веома тешко. Но, он је ипак поздравио ту одлуку, јер је дубоко саосећао са сељацима. Пошто се од музике у то време у Русији није могло живети, Мусоргски је био присиљен да нађе неко запослење. Убрзо га је и нашао — у Министарству саобраћаја, као чиновник с врло малом платом.

Али, ни тада Мусоргски није престао да се бави музичким стварањем. У слободним часовима компонује ново дело, оперу новог типа и по садржају и по музици, у којој има много социјалних елемената. Он ју је назвао „Музичка народна драма". Та опера обрађује једну трагичну епоху руске историје и Мусоргски јој је дао име — „Борис Годунов". После дугог рада и многих измена настало је дело необичне драмске снаге, које је свој сиже одиста црпло из народа.

„Борис Годунов" на сцени

Опера „Борис Годунов" претставља једно од највиших достигнућа музичке уметности и истовремено једно од најзначајнијих дела руске уметности. Но, тадањи критичари и публика били су навикли на сентименталну и сладуњаву италијанску музику, и није било изгледа да ће прихватити ово дело компоновано по руским народним песмама. Тако се и догодило. Опера „Борис Годунов" предата је испитној комисији петроградске Дворске опере, у којој је био и један Италијан. Музичким руководиоцима царске опере били су туђи прогресивни правци нове руске музике. Италијан је изјавио да „опера просто заудара на убуђалу ракију". Само захваљујући претњи чувене оперске певачице Ј. Платонове да ће напустити позориште ако на њеном јубилеју не буде даван „Борис Годунов", и поред забране музичког позоришног комитета, опера је стављена на репертоар јануара 1874 године.

Мишљења публике о овом делу била су подељена. Док су млађи и напредни људи били одушевљени, старији, а нарочито наставници високе музичке школе, просто су беснели. Па ипак, дело је пред пуном кућом изведено двадесет пута.

Слом после неуспеха

Овако различит пријем Мусоргски је и очекивао, али га је највише заболела критика његовог пријатеља Кјуија, који је у току неколико година бранио у штампи исте погледе на музику које је имао и Мусоргски. Сад је Кјуи назвао „Бориса Годунова" „незрелом творевином", а драматургију опере „слабом и неуверљивом". После двадесете претставе опера је скинута с репертоара, да би тек после двадесет година доживела своје васкрсење.

Неуспех генијалног дела био је поразан за Мусоргског. Он се потпуно одао пићу. Због алкохола био је отпуштен из службе. Он је по целе ноћи седео у крчмама и пио, пио... Живео је од музичких часова и помоћи пријатеља, али се и од њих полако удаљавао. „Кад критичари нису разумели моје дело, — говорио је Мусоргски ноћу у крчмама, свирајући познате арије пред гомилом полупијаних људи. — свираћу за себе и за добре и честите људе".

Човек који је по природи био весео, љубазан и духовит, постао је ћутљив и суморан. Из дана у дан је пио, свирао и понова стварао, пропадајући полако по петроградским крчмама.

Ујесен 1880 године, на предлог своје пријатељице певачице Леонове, почео је радити у школи певања. На раду у тој школи, фебруара 1881 године, добио је срчани напад. Пријатељи су га пренели у војну болницу. Ту му је пружена сва нега, а алкохол строго забрањен. Пријатељи су га стално посећивали и помагали. Посетио га је чак и Кјуи и том приликом поклонио му домаћу хаљину у којој га је Ђепин приказао на свом чувеном портрету. Портрет је урађен за четири дана краткотрајног побољшања здравственог стања Мусоргског. На портрету се јасно види душевна осамљеност у очима болесника које гледају болно и у којима се већ огледа скора смрт. Срчана кап прекинула је 16 марта 1881 године трагичан живот овог великог музичара.

Један мало познат народ

У планинским пределима Кине, готово у њеној средини, живи један народ који нема никакве сличности са Кинезима, нити има ичег заједничког с њима. Људи имају тамну кожу, очи им нису косе, виши су растом од Кинеза, а од њих се разликују још и по ношњи и обичајима.

Откуд је овај народ доспео у ове пределе Азије и како је успео да се као малобројан одржи у кинеском океану, то је тајна која још није расветљена.

Још први Европљани који су обилазили ове планине запазили су одмах видну разлику између тог народа и Кинеза који су око њих живели, па су почели да га проучавају. Први истраживачи донели су у својим извештајима поред осталога да Кинези називају овај народ „Лоло", а та реч има код Кинеза неко погрдно значење. Име је прихваћено и од других, па је тако и остало. Све док доцнији истраживачи нису дошли у ближи додир са тим народом, о њему су се распределе разне приче, чија је садржина била некад лепа, а некад страшна. У тим причама које су неповољне за овај народ говорило се о његовом дивљаштву и свирепости, али то је изгледа све резултат причања околних Кинеза.

Народ Лоло није тако диваљ, како се о њему прича, а пошто је вековима живео потпуно изолован од осталих људи, он је задржао своје прадавне обичаје и веровања. По једној легенди народ Лоло води порекло од људи који су некад живели на Атлантиди и који су се задржали на врховима планина, после велике катастрофе. Кад човек пође из кинеске равнице у планине где живи овај народ, он има утисак да мења планету. Све је тамо другојачије: и предео, и људи и обичаји, и ношња и све друго што је својствено томе народу. И код овог народа као и код многих других постоји мит о потопу и постанку света који се слаже са оним старовековним предањима.

Током деценија многи европски истраживачи посећивали су земљу у којој живи овај народ, па су га све више упознавали проучавајући његов живот и обичаје. Своја истраживања допуњавали су и фотографијама. Овде ћемо изнети шта ти истраживачи говоре у својим извештајима.

Мушкарци носе косу увијену у облику ћубе која виси изнад чела, па због тога, што та ћуба унеколико личи на рог, назвали су те људе „једнорогима". Међутим, ови људи су необично горди на свој украс и сматрају за велику увреду, ако им неко дирне ту ћубу. Мушкарци и жене носе преко одела неку врсту опаклије, што је донекле знак отмености. Хаљине жена су извезене и украшене шкољкицама. Ките се перлама у боји и нискама разних шкољки. На глави имају капе које су такође украшене.

У социјалном погледу они се деле на две класе: црне и беле, што код њих значи на људе племените крви и оне обичне — плебејце. Црни су племство, а бели су подређена класа. Друштвени поредак је феудалан. Земља је својина „црног господара" који има вазале, затим кметове и робове. У сваком селу постоји добош којим се некада народ позивао у рат. Баве се земљорадњом и сточарством. Гаје кукуруз и кромпир, затим козе, овце, волове и коње. Подељени су на много племена која живе одвојено, свако у свом планинском масиву, а која се често међусобно не трпе. Племена се опет деле на групе, а то су, уствари, неке врсте крвних задруга. Неки истраживачи су их назвали и кинеским црвенокошцима, јер необично много воле коње, које нарочито желе да што боље украсе, а то потсећа на некадашњу страст америчких Индијанаца.

ГДЕ ЈЕ МОЈ ПРИЈАТЕЉ?

РОМАН ОД Р. Ф. КАСЛА

(8)

— Доста је било лутања и грешака, — настави Цим. — Ако је човек, по своме разуму, још дете, онда га треба научити. И научићемо га.

Говорећи то, Цим је устао. Његово лице није више било бледо, и на њему се огледала решеност и снага. Било ми је јасно: Цим се више није колебао. Он је потпуно прешао на њихову страну. Он је чак знао и каква је улога њему додељена у томе. Али, можда сам се и варао у својој оцени. Јер, кад сам га боље загледао потсетио ме је на човека који нити је будан нити спава. Његове очи су биле замагљене и уперене у даљину, као да гледа у нешто што се налази изван зидова собе у којој смо се налазили. Тако ми се сад бар чини, сад кад могу да мирније гледам на све оно што се догодило. А тада, то ти признајем и мислим да ћеш ме разумети, нисам био у стању да мирно расуђујем.

— Ти си потпуно луд, — викнуо сам и скочио према њему. Али, нисам стигао да превалим ни половину растојања које ме је делило од њега, а већ сам се нашао на поду, као да ми је неко одузео сву снагу из ногу. Лежао сам на поду потпуно беспомоћан. Чини ми се да је прошла читава вечност од тренутка кад сам пао, а ја сам и даље лежао. Лежао сам и слушао гласове који су расправљали о томе шта треба учинити са мном, гласове који су одлучивали о моме животу. И сви ти гласови били су Цимови. Тада сам чуо како неко каже:

— Не, он је мој пријатељ!

Ово је био Цимов глас, глас правога Цима. Те речи су ми спасле живот, а ипак, кад сам их чуо, зажелео сам да умрем. Зашто? Можда би ми ти то могао објаснити. Али, готово је сигурно да се ти и ја никад више нећемо видети. Не, погрешно сам се изразио. Зашто *готово*? Нема смисла да се заваравам. *Сасвим* је сигурно да се више нећемо видети. Дакле, те Цимове речи биле су последње које су ми допрле до свести. Осећао сам како се полако губим, како тонем у црну провалију без дна...

IV

Догађај у општини

Било је некако предвече кад сам дошао к свести. Био сам сâм. С муком сам се дигао и дотетурао до стола. На столу су лежале новине. Чудан наслов, штампан преко целе стране масним, необично крупним словима, привукао ми је пажњу: „Одборник Велдон умире на поду дворане за седнице на челу оних који су устали против претседника општине". Погледах датум. Невероватно! Прошла је већ читава седмица од дана кад сам се онесвестио. Немогућно!

(Овде је Роџер Девис навео готово од речи до речи наслов из „Њујорк тајмса" од 18 августа 1938)

Прелетех очима чланак. Одборник Велдон подлегао је срчаном удару док је покушавао да осујети намеру претседника општине да, из неког непознатог личног разлога, прекине заседање одбора, које је због доношења неке уредбе о порезима трајало неуобичајено дуго. У чланку је стајало да је претседник Мајрон Кларк порицао да је рекао ма шта од онога што му приписују, мада је његове речи чула читава дворана, као и новинари који су се налазили на галерији.

(Прилажем изватке из водећих њујоршких листова који су донели опширне чланке о догађају који Роџер помиње. Ево шта је о томе написао Хејвуд Брун, сарадник „Њујорк Верлд Телеграма" у броју од 21 августа:

„... Не само да сам био присутан за време читавог заседања које се завршило Велдоновом трагичном смрћу, већ сам остао и после тога да бих разговарао с претседником Кларком. Чуо сам, као уосталом и стотине других који су били присутни, кад је претседник безобзирно напао одборнике и назвао их гомилом будала и кад је, најзад, објавио да је заседање завршено. Томе се успротивила већина чланова одбора, предвођена Велдоном. У том тренутку уопште није било важно шта ће се одлучити о порези. Оно што је навело одборнике да тако жестоко иступе била је чињеница да је претседник општине, човек који је стајао на челу града Њујорка, покушао да на овако диктаторски начин ућутка своје противнике. Али, најчудноватије је то да претседник Кларк одриче да је изговорио ма иједну од оних речи које су толико разбесенеле одборнике. Он то пориче с таквом жестином, тако упорно и с толико глумачке вештине да би му поверовао свако ко није био присутан..."

Ево свега два реда из чланка Артура Крока, сарадника „Њујорк Тајмса", објављеног 22 августа.

„... Апсурдно је од њега што пориче да је рекао оно што је чуло нас неколико стотина".

У „Њујорк Посту" објављен је такође опширан чланак о том догађају.

„Кларково порицање, — стоји у њему, — само је беспомоћно беснило једног лудака. Јер, на првом месту, само би лудак покушао да на онакав начин прекине заседање".)

Сећаш ли се тога? Сигуран сам да се сећаш. Али, да ли ти је пала у очи сличност између трагичног догађаја и извештаја о оном вештаку за говорење из трбуха, који је упорно порицао да ишта зна о човеку који му је, за време оне претставе, одговарао из публике? И тај вештак је тврдио да није изговорио речи које му је публика приписивала, баш као претседник општине. Да ли је та подударност била случајна? Мислим да је и теби јасно да није. Јер, зар би један разуман човек, а кажу да се претседнику може много шта замерити, али му се не може оспорити да је разуман, икад покушао да на такав начин прекине једну седницу?

Док сам тако бурио у новине покушавајући да нађем разлог због кога су Марсовци начинили ту узбуну у општини, чух како се врата отварају и окренувши се нагло спазих Цима. Лице му је било необично озбиљно. Он без речи приђе столу и седе према мени. Видело се по њему да му се жури, да жели што пре да реши неке ствари које су га мучиле. Осећао сам да се једва савладава и да га стаје прилично напора да ми говори мирно и сталожено.

— Видим да си погодио, — рече показујући на новине. — Био си у несвести више од једне седмице. А ово... ово се догодило пре пет дана.

А тада, као да му је било непријатно да ме и даље гледа у очи, он стаде да загледа и чисти неку непостојећу мрљу на свом рукаву.

— Идући пут нећу моћи да те спасем. Зато пази шта радиш и шта говориш. Они желе да те уклоне са свога пута.

— Да ме уклоне с пута? А зашто? — једва промуцах.

Цим устаде и стаде нервозно да корача горе-доле. Говорио је неуједначено: час су му речи једва излазиле из уста, а час су се просипале као бујица.

(Наставиће се)

М. Јовановић-Батут

„Унети у породицу, која је темељ опстанка и напретка сваке људске заједнице, више просвете, нарочито здравствене, и одгајати лекаре да упознају наш народ и његову патологију, да живе у оданости према том народу — сматрао сам за главни задатак свога живота“, рекао је доктор Милан Јовановић-Батут, претеча хигијенског и социјалног рада код нас.

Доктор Милан Јовановић-Батут, родио се 10 октобра 1847 године у Сремској Митровици. Гимназију је свршио у Сремским Карловцима и Осијеку, а Медицински факултет у Бечу. До 1880 године био је лекар у Сомбору, а од 1880 до 1882 он је на положају шефа санитета у Црној Гори. Време од 1882 до 1886 године провео је на специјализацији у Минхену, где је радио код чувеног хигијеничара Петенкофера, затим у Берлину код Коха, чије је научне методе добро упознао, у Паризу код Пастера, чијим се учеником сматрао, у Лондону код Галтона, где се бави еугеником и биометријом и, најзад, у Бечу одакле се вратио у Београд. Искуства која је стекао код тих чувених научника он је искоришћавао у својој дугогодишњој пракси и раду у својој земљи.

Све до 1886 он се потписивао на свим својим радовима само са: доктор Милан Јовановић. Али, у то време он је имао и два имењака, па су се они једнога дана састали и одлучили да Милан Јовановић који је путовао по Истоку дода свом имену и презимену још надимак Морски или Бомбајац, други да метне почетно слово свога оца између свога имена и презимена, а он да дода своме презимену надимак Батут, јер се тако називала породица с којом је његов отац био у великом пријатељству. Године 1887 Батут је изабран за редовног професора Велике школе за катедру јавне хигијене и судске медицине, а 1919 године када је основан Медицински факултет он је изабран за првог његовог декана, а поред тога са др Ђоком Јоановићем и др Суботићем за првог редовног професора.

Велики део свог плодног рада Батут је посветио популарисању медицинских знања, затим је водио непоштедну борбу против празноверја, заблуда, штетних и ружних навика, против разних надрилекара, врачара и гатара. Свесрдно је радио на развијању и подизању хигијенске свести код народних маса, трудећи се да оне стекну што више хигијенских навика.

Његов рад је огроман. Поред мањих и многобројних расправа које је написао по разним листовима, он је написао и веће радове од којих ћемо неке набројати: „Здравље и напредак наше деце“, „Муж и жена и кад почиње нега деце“, „Брак и пород“, „Поуке о чувању народног здравља“, „Грађа за медицинску терминологију“, „Здравље као привредна чињеница“, „Сељачка кућа“, „Сељачка постеља“, „Сељачки хлеб и задружне пећи“, „Јектика“, „Међународна борба против заразних болести“, „Надрилекари“, „Буквица за веселу браћу“, која се сматра за јединствену књигу у светској антиалкохоличарској литератури. Године 1880 Батут је покренуо први наш хигијенски часопис „Здравље“ у Сомбору и то у оно време када часописе ове врсте нису имале многе напредније земље. Био је дуже времена уредник Српског архива, претседник Главног санитетског завода, Југословенског лекарског друштва итд.

Као добар познавалац народног живота, он је умео да подеси свој рад и своје писање према стварном стању просвећености народа. Да би што боље популарисао социјалну медицину, Батут је добро простудирао народни језик. Његови списи пуни су поука, а писани су лепим српским језиком, па није чудо што су дубоко продрли у најшире слојеве народа. Стил му је лак и простонародан, а ипак из његових дела лекар може много да научи. За њега је један књижевник рекао да је писао Вуковим језиком, а Доситејевим начином. Велик број његових дела преведен је на стране језике, а само на чешки десет. „Ви Срби и не знате шта имате у Батуту“, рекао је једном приликом један познати словенски медицински радник. Као признање за свој рад др Батут је добио велик број разних одликовања, признања, диплома и тако даље. Медицински факултети у Београду, Загребу, Бечу и Прагу изабрали су га за почасног доктора, а после Првог светског рата нуђена му је катедра бактериологије на универзитету у Прагу, али др Батут није хтео да остави своју земљу и свој народ.

Доктор Батут написао је на хиљаде чланака у новинама и часописима из области хигијене, социјалне медицине и биологије. Поред тога, радио је и на медицинском речнику и скупљању грађе, па је прикупио више од 26.000 речи. По свом раду он долази у ред наших највећих људи. Он је први код Срба указао на медицину као науку која треба да служи народу. Први је указао на то како треба у народу популарисати научне медицинске тековине. Сигурно се може рећи да међу лекарима није било бољег познаваоца народног живота од њега. Умро је 11 септембра 1940 године у Београду, у деведесет трећој години. Мада је у детињству био често болестан, доживео је дубоку старост захваљујући разумном животу. Имао је обичај да каже: „Ето, видите и у трошном чамцу може се далеко отпловити“.

Откуд израз „бели угаљ“

Снага воденог тока која се искоришћава за рад хидроцентрала често се назива „бели угаљ“. Тај израз употребљава се данас у целом свету и познат је свима нама. Али, мало ко зна када је тај израз настао и ко га је први употребио.

Француски инжењер Берже саградио је средином 19 века у Лансеју, у Алпима, једну хидроцентралу која је давала електричну енергију у јачини од хиљаду коњских снага. Године 1869 италијански министар Кавур дошао је у Лансеј да разгледа хидроцентралу. Понесен одушевљењем, Кавур је узвикнуо: „Господин Берже је пронашао бели угаљ.“

Касније, кад се за добијање електричне енергије почела искоришћавати снага морских таласа, као и плиме и осеке, настао је израз „плави угаљ“.

WALT DISNEY'S РОБ РОЈ

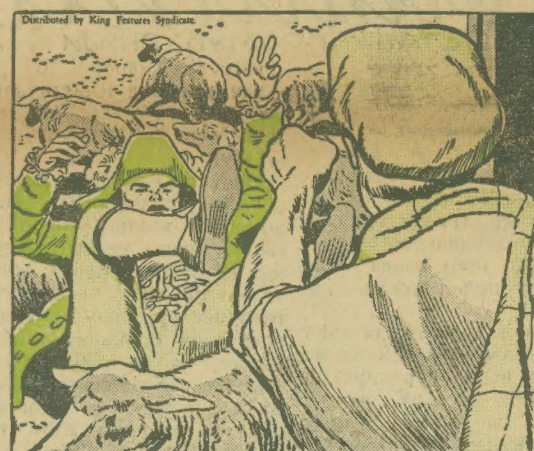

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

ШТА ЈЕ КОМЕДИЈА?

Комедија у старој Грчкој у прво време била је песма у част Дионизија, бога вина и виноградарства. Из те песме развила се старогрчка комедија, а под њеним утицајем и Римљани су, такође, створили своју комедију.

Нова комедија јавила се код Италијана као подражавање тим старим узорима. Французи су раније имали народне лакрдије, затим претставе у којима су личности биле лудаци или су приказиване неке шаљиве алегорије с поучним смером. Права модерна комедија у Француској, а углавном и у осталим земљама, почиње с Молијером. Она је основана на дубоком познавању људских особина. Познато париско позориште „Француска комедија“ основана је 12 октобра 1680 године. Она је настала спајањем глумачких трупа Молијера и Отел д Бургоњ. Молијер се, заправо, сматра духовним оцем овога позоришта, па се зато оно популарно назива „Молијеровом кућом“.

У прво време „Француска комедија“ није имала стално место, него је радила у разним позориштима Париза и давала дела што су за њу написали Корнеј, Молијер, Расин, Кребијон, Дидро, Волтер и други. Године 1799 „Француска комедија“ добила је нов дом у позоришној згради која се налази у улици Ришелије. У њој и данас ради.

У 19 столећу француска комедија се развија до највећих уметничких висина и постаје најбоље драмско позориште не само Француске, него Европе, па и целога света.

Код нас је најстарији, а истовремено и један од најдаровитијих комедиографа Марин Држић, Дубровчанин, који има доста додирних тачака с познијим Молијеровим делима. Почетком 19 века по угледу на старије комедиографе, нарочито на Молијера Јован Стерија Поповић оснива комедију код Срба. Он даје комедије карактера и комедије нарави. Крајем 19 и почетком 20 века најпознатији наш комедиограф је Бранислав Нушић који ради на комедији нарави и комедији интриге.

Између осталих најпознатији су комедиографи: Аристофан, Плаут, Молијер, Голдони, Гоголь,

Комедија је, уствари, врста драме у којој се на комичан начин претстављају људске мане и страсти, или се нека наивна личност разним интригама доводи у комичне ситуације, или се пак, духовито претстављају схватања извесног времена.

Комедија може бити разнолика. Она је: **комедија фабуле,** тј. комичност се у њој састоји у смешној причи која

се приказује; **интриге** или **сплетке,** а то је врло слично комедији фабуле; **друштвена** (виша) **комедија,** у којој је дошла до изражаја комичност вишег рода; **комедија карактера** где је комични нерв у карактерима. Сама фабула није од нарочите важности; **породична комедија,** кад се дом огради у засебан живот који није у складу с културнијим животом изван њега, те у том случају цела породица изгледа као једно лице у заблуди.

Овде ћемо навести неке комедије и њихове писце. Старогрчки писац Аристофан у својој комедији „Жабе“ на комичан начин износи спор о првенство између Есхила и Софокла. Римски писац Плаут у комедији „Хвалисави војник“ говори о лажном и хвалисавом јунаку. Шекспир у „Млетачком трговцу“ говори о свирепости Шајлока, а у „Укроћеној горопади“ о ружној нарави једне жене. Молијер у „Тврдици“ карактерише тврдицу и његову страст за новцем, у „Смешним прециозама“ уображеност жена, а у „Ученим женама“ лажну ученост жена. Гогољ у свом „Ревизору“ исмејава подлост и притворност људи, Стерија у „Некад и сад“ исмејава конзервативност, а Нушић у „Свету“ мане друштва итд.

ПОУЧНЕ ПОСЛОВИЦЕ

Ни сву гору посеци, ни без дрва кући дођи.

Не треба пре летети, док крила не нарасту.

Слепца за пут и будалу за савет не треба питати.

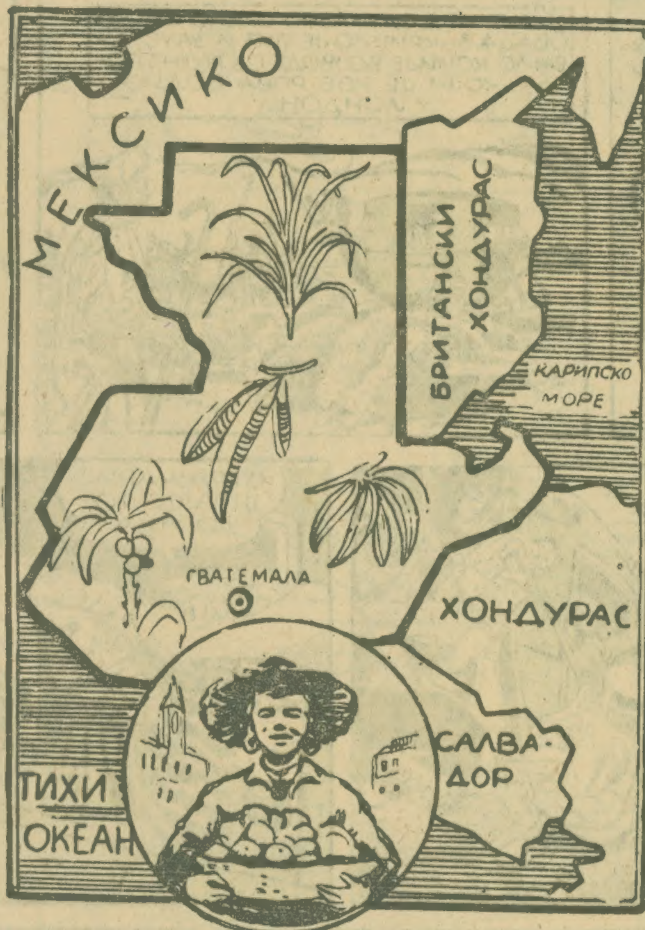
Не могу бити и вуци сити и овце на броју.

Ко рат желио, на глави му био.

Ко ветар сеје, жање олују.

У бесна вука голем скок, а кратак век.

На националном грбу, на поштанским маркама и на металном новцу Гватемале види се иста слика: дугорепа, зеленоцрвена птица кетзал. Некада света птица старих Толтека, кетзал је био посвећен њиховом легендарном владару и божанству Кетзалкоалтулу. Кетзал, као национални амблем, и рушевине некадашњих грађевина и храмова у Вашоктјуну и Квирту једини су остаци старе цивилизације Маја, Толтека и Астека, коју су уништили шпански освајачи. На та давна времена потсећа још нешто: име Гватемала које данас носе: мала република, која у Средњој Америци заузима простор 109.724 квадратна километра, и њен главни град. Име Гватемала астечког је порекла и дошло је од њиховог назива Гваухтематлан, што значи „Земља Орла“ или „Земља Шума“. Међутим, по једном другом тумачењу, та иста астечка реч може да се изговара и "У-ха-тез-мала". Тим именом називан је некад вулкан Агуа и оно значи "планина која бљује воду".

Под мачевима Педра де Алварада и његових конквистадора нестало је, 1524 године, слободе средњеамеричких Индијанаца. Заједно с њом нестало је и читавих индијанских племена, јер нису могла да живе у ропству. Изумрла су, баш као што кажу да и птица кетзал угине кад јој одузму слободу и затворе у кавез. Готово од читаве Средње Америке Шпанци су основали генералкапетанат под именом Гватемала у који је, сем данашње Гватемале, ушло још четрнаест провинција међу којима и Сан Салвадор, Хондурас, Никарагва, Костарика и део Мексика.

Од шпанског освајања па до 1821 године, кад су се провинције Средње Америке побуниле и збациле шпански иго, историја Гватемале не разликује се готово ничим од историје осталих суседних земаља: стара цивилизација била је уништена, многа индијанска племена истребљена, а преживели домороци претворени су у робове, које су Шпанци искоришћавали до крајњих граница. После побуне 1821 Гватемала је ушла у састав Средњеамеричке федерације. Међутим, клерикална или конзервативна странка у Гватемали, која је у земљи ухватила корена још за време шпанске владавине, била је против федерације. Године 1839 Гватемала иступа из Савеза средњеамеричких држава. Читавих сто година после тога Гватемала је или ратовала са својим суседима или је сама била поприште унутрашњих борби.

Убрзо после освајања Гватемале основао је Педро де Алварадо град Гватемалу, данашњу „Стару варош“, на обалама реке Рио Пенсативо, а у подножју вулкана Агуе. Четрнаест година касније град Гватемала била је готово сасвим разорена незадрживим бујицама воде која је покуљала из вулкана Агуе, те „планине која бљује воду”, Тада је Алварадо основао нов град, другу Гватемалу, која је срединoм осамнаестог века имала преко 60.000 становника и била једна од најлепших и највећих насеобина Средње Америке. Међутим, 1773 године земљотрес је потпуно уништио другу Гватемалу. Четрдесетак километара североисточно од ње подигнута је тада трећа Гватемала, Гватемала ла Нуева, данашњи главни град републике. Трећа Гватемала подизана је по нарочитом урбанистичком плану по коме је било забрањено зидати грађевине више од шест и по метара. Зграде подигнуте доцније, кад се та забрана није више тако строго спроводила, уништио је земљотрес који се догодио сто година после тога. То су углавном биле цркве и манастири са високим звоницима.

* * *

„У нашем крају киша пада тринаест месеци у години“, кажу становници насеља у близини језера „Голфо Дулце“, недалеко од обале Атлантског Океана. Ова духовита изрека могла би се, додуше нешто мало измењена, применити и на читаву Гватемалу. Јер, у унутрашњости земље кишна сезона траје од маја до октобра, док на обалама Океана кише падају све до краја децембра. Па ипак, клима у Гватемали необично је пријатна и здрава, а земљиште веома плодно. Све до половине 19 века Гватемала је углавном извозила кошенилу, материјал за бојење који се добија од истоименог инсекта. Међутим, кад је кошенила добила „конкурента“, хемиски справљене боје, Гватемалци су почели да подижу плантаже кафе. Данас се Гватемала по количини извезене кафе налази на трећем месту у свету. До Другог светског рата највеће плантаже кафе биле су у рукама Немаца и немачких фирми. Међутим, у току и после рата њихова имовина је национализована.

Поред кафе, у Гватемали се на великим плантажама узгаја какао, наранџе, банане, шећерна трска, дуван, хипекакуана и рицинусово дрво. Значајно место у извозу Гватемале заузима кедровина, абоносовина и махагони, као и сламни панама-шешири, који се не производе у Панами, као што би се помислило по њиховом имену, већ у Гватемали. Треба поменути још и чиче, главни састојак при изради гуме за жвакање.

Више од 60% становника Гватемале, а Гватемала има 3,546.624 становника, чине чисти Индијанци. Индијанска племена која насељавају области око главног града потомци су старих Маја и њима сродног племена Куиче. Међу тим племенима и данас се могу чути стара предања која сведоче о некадашњој богатој усменој и писменој књижевности староседелаца Средње Америке. Мада је шпански званичан језик у земљи, у њој се и данас говори осамнаест разних језика. Јер, свако од многобројних племена задржало је свој језик, као што је задржало и своје старе обичаје. Један од тих обичаја, заједнички свим племенима, јесте приређивање великих племенских свечаности на којима се изводе разне живописне игре и неке врсте позоришних комада с мотивом из давне прошлости или из религије. Ова „приказања“ умногоме потсећају на европске средњовековне мистерије и миракуле. Поред тога, Индијанци веома често приређују борбе бикова и борбе петлова, а једна од њихових најомиљенијих забава је хорско певање праћено свирком њихових старих дувачких инструмената. За време тих свечаности Индијанци праве од неке жуте земље обличја и маске својих легендарних јунака и божанстава, које по завршетку свечаности поједу, јер верују да ће их то заштитити од болести и непријатеља. Земља од које се праве маске садржи у себи знатне количине сумпора и сварљива је.

Остали део становништва чине Ладиноси, мелези Индијанаца и Шпанаца, и нешто мало дошљака међу којима има знатан број исељеника из Немачке и Италије.

Према једној статистици из 1893 године 90 од сто становника Гватемале није знало ни да чита ни да пише, 2 од сто знало је само да чита, а 8 од сто знало је и да чита и да пише. Међутим, већ 1903 године у земљи је било 1064 државне и 128 приватних основних и 6 учитељских школа. Гимназије су биле отворене по свим градовима, а главни град имао је конзерваторијум, уметничку академију и универзитет. Данас универзитет у Гватемали ужива углед најзначајније научне установе у Средњој Америци.

Гватемала је земља плодних поља, високих планина, великих језера и лековитих извора. Једно од њених највећих језера је „Лагуна де Флорес“ — Цветно Језеро — у чијем западном делу лежи острво познато по томе што је на њему ископано много старих идола. На обали језера налази се чувена пећина Хобидсинал, која је украшена сталактитима фантастичних облика. У дну пећине може се видети камено обличје које, како кажу легенде, претставља коња освајача Кортеза.

Као уосталом и читава Средња Америка, Гватемала нема богат и разноврстан животињски свет. Северноамерички медведи и даброви, као и јужноамеричке викуне, алпакоси и кондори, никад се нису одомаћили на њеном тлу. У њеним шумама и степама живе јагуари, прериски пси, зечеви, вукови и веверице. Али, зато шуме Гватемале одјекују од цвркута и крештања разноврсних птица јарких, блиставих боја. А најлепша међу њима је несумњиво кетзал, птица која не може да живи без слободе.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

Детлићи постају промућурнији

Детлићима је, изгледа, досадило да долазе до хране у зноју лица свог, — изјавио је недавно један познати ентомолог, из института за агрикултуру висконсинског универзитета — јер се већи број птица сели из шума у поља засејана кукурузом.

Као што је познато, детлићи се хране црвима и инсектима који живе испод коре дрвета. Да би дошли до њих, они су приморани да својим оштрим и јаким кљуном разбијају кору.

У зеленим, а и у зрелим, стабљикама кукуруза често се могу наћи црви који се хране белом сржи стабљика кукуруза дубећи у њима дугачке, узане канале.

Детлићи су изгледа постали промућурнији. Наиме, они су „открили” да је много лакше доћи до тих црвића, него до инсеката који се крију испод коре дрвета. Јер, релативно танку опну стабљике кукуруза није тешко пробити.

Проучавајући ову промену у животу и навикама детлића, поменути зоолог открио је да се они никад не забуне и никад не застану поред стабљике у којој нема црва. Они готово непогрешиво знају да одреде коју стабљику треба да кљуцну па да дођу до хране. Ово његово запажање подудара се с веровањем многих шумара и дрвосеча који тврде да детлићи имају тако развијено чуло слуха да могу да чују кретање инсеката испод коре дрвета.

•

ЛУЛЕ У СТАРОМ ВЕКУ

Иако је Европа сазнала за дуван тек после открића Америке, апарати за пушење постојали су и у Старом веку. У многим гробницама из преисториских времена које су откопане у разним деловима Европе, такође су пронађене неке справе које су очигледно служиле за пушење. Утврђено је да су стари Египћани, Грци и Римљани знали за луле и да су им оне служиле за удисање разних опојних димова. Слично данашњим, њихове луле имале су главе и камише. Главе су биле израђиване од иловаче, бронзе или гвожђа. Али, какве су траве пушили стари Грци и Римљани није могло бити утврђено.

Међутим, према подацима које нам је оставио римски историчар Плиније, Германи, Гали и остали народи, које он назива заједничким именом варвари, пушили су неку врсту трске чији им је дим „давао снагу и радост“. Стари Скити су се, пак, „опијали” димом и испарењима запаљене конопље.

•

РАДИ ЗАШТИТЕ РИБАРСКИХ БРОДОВА...

Често се догађа да за време густе магле на мору велики бродови, иако имају радарске уређаје, налете на какву рибарску лађицу. Овакве несреће догађају се зато што су рибарски пловни објекти мали и од дрвета, па због тога слабо одбијају таласе радара. У последње време дошло се до закључка да ће најбоље бити ако се на врху катарке рибарског брода стави један вишестрани метални одбијач, чији су углови тако подешени да одбијају таласе радара ма са које стране они долазили. Стручњаци се надају да ће овај изум знатно смањити, а можда и потпуно отклонити, сударе и несреће на мору.

•

ЧАМАЦ ТЕЖАК 40 КИЛОГРАМА

У Француској је, од нарочите синтетичке материје, конструисан чамац дугачак три и по метра, који може с лакоћом да понесе сваки човек. Чамац је широк 1,25 метар, дубок пола метра, а тежак свега 40 килограма. Кретаће се брзином од 40 километара на час и служиће углавном за риболов.

•

СИЛА И ЗЛОЋА

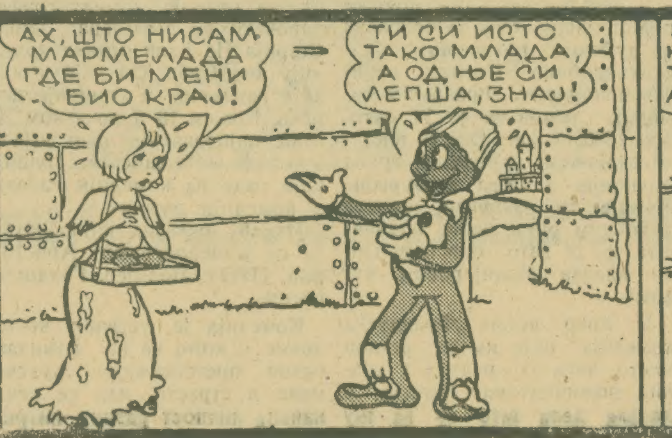
Бесну вуку мало века.
Ко другом јаму копа, сам у њу пада.
Курјак кожом плаћа.
Луда сила, брза погибија.
Зао се зајам брзо враћа.

Ко су биле чомпе?

Чомпама су називани најамни текстилни радници у Фլоренцији у 14 веку. Ти радници били су јако експлоатисани, па су због тога дигли устанак 20 јула 1378 године. Њима су се придружили и ситне занатлије. Устаници су покушали да заузму прво зграду сењорије, али нису успели, па су онда почели да руше зграде богаташа. Два дана доцније, 22 јула, они су заузели зграду сењорије, а чланови сењорије побегли су у великом страху. Побуњеници су створили три нова цеха: два за ситне занатлије, а један за чомпе. Претставници цехова узели су управу у своје руке. Али, вођ чомпа — гребенар Микел Ландо није остао веран својим друговима и постао је издајица, јер је био поткупљен од богаташа. Чомпе су поново дигле устанак, али су их издале занатлије, јер су им богаташи обећали да ће добити већа политичка права. Удружени богаташи напали су побуњенике и угушили устанак, а учеснике почели да свирепо кажњавају. Због тога су многи радници побегли из Фլоренције, цехови су растурени, а богаташи су поново узели власт у своје руке. Узрок пропасти лежао је поред осталог и у томе што је радника било мало, затим што организација није била добра итд. Иначе, побуна чомпа сматра се за први већи раднички устанак у историји.

ЗЕМЉА ШЕЋЕРЛЕМА
СИЛИ СИМФОНИЈА
ОД ВОЛТА ДИЗНИЈА

Шећерлемско јавно мњење обузело нестрпљење, да поздрави са свих страна слављеника овог дана, победника са мегдана, Ђуру, или Марципана! Судије већ читав сат утврђују резултат!

Сир завијен у историски документ

Један пуки случај из седамдесетих година прошлога века знатно је допринео да неки чачански пиљар постане унеколико заслужан што су сачувана многа документа из Првог и Другог српског устанка.

У то време у Чачку је живео наставник цртања у гимназији Мита Петровић, познати писац књига: „Установе и финансије обновљене Србије" и један од највреднијих скупљача грађе за нашу историју у 19 веку.

То је било једнога дана 1874 године. Мита је, као и многи други службеници свратио код неког пиљара и купио сира, који му је овај замотао у хартију. Када је дошао кући, одмотао је сир и дао га жени. Али, у истом тренутку осетио је да је хартија у коју је сир био замотан нешто чвршћа него друге; личила му је на пергамент. Погледао ју је пажљивије и видео да је исписана старим словима, а при дну је био ударен крупан црвен печат. Одмах је раширио хартију и почео да чита текст наглас, нашто му је жена рекла:

— То мора да је важно. Сигурно је неки стари документ. Ето, погледај годину и датум, ту се говори о књазу Милошу...

Петровић се одмах заинтересовао за овај случај. Знао је да се пиљари и бакали снабдевају старом хартијом за завијање робе и да је купују на килограм по разним државним установама у граду. Због тога се одмах упутио до секретара окружног начелства и рекао да му је познато да се стара хартија из надлештва продаје на лицитацији пиљарима, али не може да схвати да се продају и документа тако драгоцена за нашу народну историју, чије уништавање значи брисање свих трагова за упознавање прошлости. Да би ову своју тврдњу документовао, он је показао секретару писмо упућено кнезу Милошу. 1815 године у које је био замотан сир. Секретар је примио равнодушно Митино узбуђење и рекао да на судском тавану има таквих писама на хиљаде.

— Па шта радите с том хартијом? упитао је Петровић.

— Па нешто продајемо, а нешто служитељи употребљавају за потпаљивање пећи, одговорио је секретар равнодушно.

Петровић је замолио секретара да му дозволи да се и он попне на таван и да прегледа хартије које се иначе уништавају, што му је овај дозволио. После неколико дана, када је био слободан, Петровић се попео на таван и тамо нашао разбацане хиљаде табака разних врста хартије, која је била покривена дебелим слојем прашине. Прегледајући писма он је нашао, поред осталог, и писма која су упућена кнезу Васи Поповићу и Јовану Обреновићу 1819 и 1820 године, затим неколико докумената из Првог српског устанка итд. Узео је сва та документа и понео их собом, па опраштајући се са секретаром рекао му:

— У овим гомилама растурене хартије налази се важна и драгоцена грађа за нашу историју и то би требало брижљиво скупити и сачувати.

Секретар му је одговорио смешећи се:

— Остави се, Мито, бесмислица. Све ће то послужити корисније као материјал за потпаљивање пећи.

Али Мита Петровић није клонуо и бацио се с пуно жара на прикупљање докумената из првих деценија 19 века. Ваљано је обилазио таване разних установа прво у Чачку, а онда и у другим градовима Србије. Доцније је у том циљу путовао и по Срему, где је, такође, нашао много важне грађе за Први и Други устанак.

Скупљајући материјал, он је исто тако приметио да многи људи по селима чувају као неку реликвију поједина писма и разна службеничка акта из устаничких дана, а неки их носе и у својим јанџицима. Био је свестан да ће то једнога дана пропасти, па је почео да скупља материјал и код сељака. Ишао је од села до села и проналазио нова документа, која је често скупо плаћао, али је успео да их сакупи у великом броју.

Када је Петровић доцније био у Београду на истакнутом положају он је сва ова скупљена документа средио и објавио у неколико великих књига. Многа документа пропала су за време Другог светског рата у кући његових потомака, јер је та кућа била погођена авионском бомбом и уништена.

Највећи део скупљене грађе Петровић је предао Државној архиви у Београду пред Балкански рат. На сваком овом документу налази се и печат с његовим именом. Данас та документа у Државној архиви претстављају главну историску грађу за проучавање Првог и Другог српског устанка. Ето, тако је један документ у који је чачански пиљар замотао сир дао повода Мити Петровићу да почне један значајан посао коме је посветио велики део свог живота и који је од огромне важности за српску народну историју.

Туберкулоза све више престаје да буде социјална болест

Према последњем епидемиолошком и демографском извештају Светске здравствене организације смртност од туберкулозе у целом свету и даље опада и она све више престаје да буде социјална болест. Из табеларног прегледа, који је објављен у том извештају, смртност од туберкулозе опала је у времену од 1901 до 1952 у многим земљама за 80 отсто, а негде и за 90 отсто.

И у нашој земљи постигнути су велики успеси у сузбијању ове опаке болести. То се постигло захваљујући не само напретку медицинске науке, него и измењеним социјалним условима, појачаној организацији здравствене службе, разгранатости мреже антитуберкулозних диспанзера и доброј евиденцији болесника. Занимљиво је да се у нашој земљи највише болује од органа за варење (црева), а туберкулоза у скали свих обољења налази се тек на тринаестом месту. Управо три пута мање људи болује од туберкулозе него од органа за варење

Аустралиске легенде

Код народа свих континената и раса постоје приче и легенде о томе како је настао живот на земљи. Те приче разликују се међу собом и показују нам културни ниво и схватања народа који су их створили. Међу цивилизованим народима оне су изгубиле сваки значај и чују се још једино по забаченим насељима, где понеки старији човек верује у њих. Међутим, код примитивних народа оне су од великог значаја. Њихов циљ није да пруже забаву, већ да објасне постанак земље у којој ти народи живе и да дају правила понашања, којих сви морају да се држе.

Занимљиве су приче и легенде аустралиских урођеника, најпримитивнијих данашњих људи. Свет је, према њима, био некад потпуно раван. Равница се пружала у недоглед, а на њој се није могло приметити ма какво узвишење, река, па чак ни дрво. А онда су, једног дана, из земље изникле неке џиновске прилике и почеле да се крећу и да живе животом људи. Оне су више личиле на животиње него на људе. Сваки покрет и сваки догађај из живота тих џинова оставио је некакав траг на земљи: у облику планине, реке или дрвета. Тако нека котлина претставља место где је преноћио овакав један горостас, пљосната стена — чинију коју је изгубила џиновска жена, а нека друга стена — саму ту жену. И тако сваки географски облик и свако сазвежђе претставља за аустралиске урођенике доказ да су некад живели џинови који су земљи и небу дали данашњи изглед.

Међу свим легендама аустралиских урођеника најлепша је она о човеку-гуштеру Нинтаки (тако се данас зове џиновски гуштер који живи у пустињама Централне Аустралије). Нинтака је био у посети код племена Нинђурија, неке врсте мањих гуштера. Сваки дан доносили су му храну која се састојала од меса и млевеног семена траве. Нинтака је приметио да је семе много финије самлевено него код његових саплеменика и утврдио да је то зато што његови домаћини имају неки нарочит воденични камен.

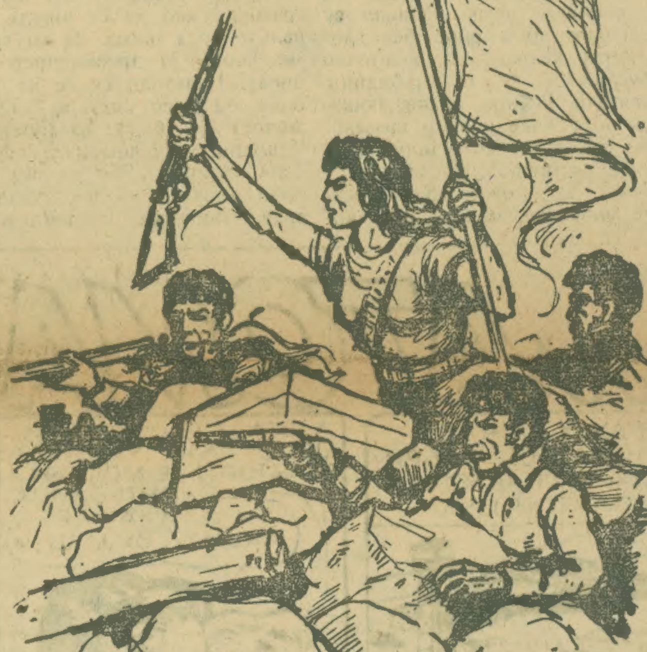
Да би свом племену обезбедио бољу храну, Нинтака је решио да украде камен. Једног јутра није отишао у лов са својим домаћинима, изговарајући се да има трн у нози, и чим су се они удаљили узео је камен и дао се у бекство. Кад су домаћини видели шта је њихов гост учинио, пошли су у потеру за њим. Настала је трка, у којој су лопов и гониоци прешли преко 600 километара и која је оставила многобројне трагове у пределима кроз које су прошли. Тако аустралиски урођеници и данас показују стену која, по њиховом мишљењу, претставља украдени воденични камен, као и стену која претставља Нинтаку како осматра да ли га гониоци прате. Наслаге шљунка претстављају семе које је Нинтака самлео украденим каменом, а дрво са стаблом нарочитог облика — Нинтаку како се одмара.

Прича се завршава онако како то осећање правде код урођеника захтева: гониоци су стигли Нинтаку и убили га. Дуга, положена стена претстава

вља његово тело, стење у околини — делове воденичног камена који су гониоци у бесу разбили, а жбуње — гониоце који су казнили лопова.

Црвена девица

У марту, априлу и мају 1871 године париско радништво и други напредни људи францускoг главног града извојевали су Комуну — једно од дотад највећих постигнућа у ослободилачкој социјалистичкој борби у историји. Но, Комуна није била дугог века. После седамдесет дана свога постојања, од 18 марта до 28 маја, пала је пред далеко надмоћнијим непријатељем. Пала је тек после херојске одбране, у којој је дало животе 20 хиљада особа, 13.700 било је осуђено на затворе, 3.000 умрло по апсанама и логорима, а 70.000 жена, деце и стараца остало је без својих хранитеља.

У борбама за Комуну учествовале су и многе жене, а најпознатија међу њима била је Луиза Мишел — Црвена девица. Она је рођена 1833 године.

Пошто је отац послао на школовање, Луиза је 1850, као свршена учитељица, из унутрашњости Француске дошла у Париз. Ту се одмах придружила борби француског пролетаријата, а нарочито се истакла у борбама за Комуну и њену одбрану. Увек је била прва на барикадама, прва у јуришима. Но, стизала је и да уређује болнице, да лечи и негује рањене борце. А здраве је загревала својим револуционарним чланцима у „Гласу народа".

Кад је Комуна пала, заробљена је, поред многих других, и Луиза. Изведена је пред војни суд 16 децембра 1871. Вечно ће се памтити њене речи које је том приликом изговорила:

„Нећу да се браним; нећу да будем брањена. Ја целим својим бићем припадам социјалној револуцији и изјављујем да примам сву одговорност за своје поступке. Примам је безусловно. Терете ме да сам учествовала у извршењу смртне казне над генералима. На то ћу вам одговорити: да; да сам се нашла на Монмартру у тренутку кад су хтели да пуцају на народ, не бих оклевала да пуцам на оне који издају такве наредбе. А што се паљевине Париза тиче, учествовала сам у њој. Хтела сам да ставим камену препреку версајским освајачима. Немам саучесника; радила сам из личног осећања потребе. Једино што тражим од вас, који иступате као војни суд, који сте ми судије, који се не скривате као Комисија за милост, то је логор Сатори, где су већ пала наша браћа. Треба да будем избачена из друштва, речено вам је да то учините; знајте, комесар републике је у праву. Пошто ми изгледа да свако срце које куца за слободу има право на једно мало парче олова, то и ја тражим свој део. Ако ли ме оставите у животу, ја нећу престати да позивам на освету; нарочито ћу препоручивати освети моје браће чланове такозване Комисије милости".

Кад је претседник суда опоменуо Луизу да ће јој одузети реч ако тако продужи, она је одговорила: „Свршила сам. Ако нисте подли пси, убијте ме!"

Каква смела реч! Луиза, за коју је остало записано да је по природи била блага, нежна и стрпљива, у одбрани великог дела Комуне претворила се у лавицу. Била је пред судом онаква каква је била и на барикадама, гледајући без страха смрти у очи.

Ипак, није била осуђена на смрт, већ на депортацију. А кад је 1880 дошла амнестија, тада је и она ослобођена и вратила се у Париз, где је наставила да ради у социјалистичком покрету са оним истим одушевљењем и револуционарним жаром као и у великим данима Комуне.

Цео свој живот, пун самопрегорног рада, патњи и хапшења, Луиза Мишел посветила је ослободилачкој борби пролетаријата. Тој борби остала је верна и као старица, све до своје смрти, 9 јануара 1905 године.

Луиза Мишел стизала је и да пише. Писала је драме, романе и мемоаре, између осталог и дело „Комуни". О њој је 1906 Гирол написао књигу „Добра Луиза".

Ова велика револуционарка остала је у сећању француског пролетаријата под именом Црвена девица. Ово име прешло је још давно границе Француске и постало познато радницима целог света. И наше београдске „Радничке новине" у своје време од свег срца су ожалиле смрт Црвене девице.

ИЗ ФИЛМА КОЈИ ЈЕ ДОБИО НАГРАДУ У КАНУ

МЕЂУ АЈКУЛАМА

У марту 1953 године четири француска филмска сниматеља и ловца ајкула кренула су на Црвено Море, које се сматра за најбогатије ајкулама. Дуже времена прегледали су хидрографске карте и примали извештаје о метеоролошким приликама. Овог пута нису имали намеру да се хватају у коштац са огромним морским неманима, него су желели да сниме један филм на 16-милиметарској траци о животу ајкула и лову на њих. Били су свесни да је потребно да буду обазривији него обично, јер су знали да камера до последњег тренутка треба да снима ова подморска чудовишта која разјапљених чељусти стреловито јуре испод површине. Једини начин да се снимаtељ спасе од те немани је тај ако успе да побегне или ако његов друг погоди неман у најосетљивије место.

Почетком априла ловци су се укрцали у пристаништу Масау на Црвеном Мору на италијански рибарски бродић „Лучију". Брод је био дуг 16, а широк 3 метра. Решили су да овог пута роне без гломазних апарата за вештачко дисање да би се слободније кретали. Рибари, звани данкали који живе у овим крајевима и који су се с њима укрцали на бродић, упозорили су ловце да у овим водама живе џиновски морски пси, које они називају морским ђаволима. Причали су им да те ајкуле могу бити дуге преко седам метара и тешке до 2.000 килограма. У води оне личе на огромне птице које достојанствено машу крилама и праве лупинге. Нису дуго пловили, а наједном је са прамца брода одјекнуо узрујани глас Сахада, вође данкала: „Кабир, кабир!"... То је био домаћи назив за ајкулу.

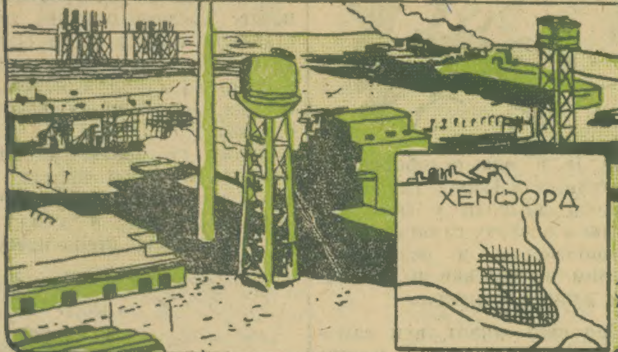
И ловци и данкали брзо су полетели на ивицу лађе и у мирној води приметили трепераве „крила" ајкула које су су се играле. Ловци су одмах наредили да брод приђе близу ајкула и да стане. Јасно су видели четири млада морска пса. Брзо су скинули одећу и узели опрему. Први је ушао у воду Рожер Ривера са својом електронском камером, а за њим Жан Фушер Кретоа са фотокамером. У њиховој близини налазио се је Рејмон Герен, непогрешиви стрелац који је имао пушку најновијег типа, и Рене Меније. Дужност Герена била је да штити своје другове који су желели да снимају ајкуле.

Били су узбуђени, и забринути. Нису дуго чекали. Наједном су у близини опазили два огромна морска ђавола, који су се разјапљених чељусти устремили на њих. Ривера и Кретоа нису се збунили, него су наставили да фотографишу као да се ајкуле не налазе пред њима. За то време Герен је држао прст на орозу. Налазили су се на дубини од десет метара. Видљивост је била изванредна. Чудовишта су правила грациозне лупинге. Час су им се приближавала, а час удаљавала. Ловцима је изгледало да се немани играју с њима као са својим жртвама. Када је дошло до новог лупинга, Герен није могао више да издржи, него је испалио из своје пушке. Харпун је тачно погодио најосетљивије место ајкуле које се налази у висини бронхија. Рањена и преплашена животиња покушала је да се откине од харпуна и почела да бежи страховитом брзином. Али није могла. Једна кугла испуњена ваздухом била је на површини воде и везана за харпун онемогућавала је да ајкула побегне Пошто су се остале ајкуле разбежале, ловци су се попели на „Лучију". Повели су тешку борбу са рањеном звери да би је савладали. Најзад су у томе успели и подигли је на брод.

После овога они су продужили путовање и убрзо су се нашли насред отвореног мора. Морских паса било је исувише много. Окупљали су се око брода, јер их је привлачио мирис убијеног морског пса. Ловци нису размишљали. Поново су сишли у воду. У једном тренутку сви су занемели. У близини се појавио један огроман морски пас већи него иједан које су пре тога видели. Пошао је право према Кретоу, коме су разјапљене чељусти ајкуле личиле на понор. Кретоа је у магновењу видео и пилоте, рибе — верне другове морског пса које му помажу у оријентацији. Ситуација је била критична. Морски ђаво пролетео је поред њега удаљен свега десетину сантиметара. Кретоа је приметио да се очешао и о стрелца Рејмона, који га је у истом тренутку смртно ранио харпуном. Кретоа још није ни дошао себи, а море је било црвено од крви. Ловци су брзо испливали на површину и помогли Рејмону, коме је црвени ђаво успео да откине парче меса са бутине, да се попне на палубу. У међувремену се водила огорчена борба између уловљене ајкуле и посаде брода. Та борба трајала је више од једног сата. Најзад је деветорица људи савладала чудовиште.

Напори ове четворице ловаца који су провели шеснаест дана ловећи ајкуле на Црвеном Мору нису остали без успеха. Филм који су снимили добио је прву награду на Међународном филмском фестивалу за зматере у Кану.

КРОЗ ИСТОРИЈУ АТОМА

Дуридове вазе

Дурид је био атински сликар ваза. Он је живео и радио у првој четвртини петога столећа пре наше ере. Све његове вазе припадају такозваном строгом стилу с црвеним фигурама (природна боја печене глине) које су нацртане на црно обојеној позадини. Изгледа да је био веома плодан мајстор, јер је од њега сачувано 35 ваза са његовим потписом, а осим тога исто толики број ваза може му се сигурно приписати због сличности израде.

Он је радио као сликар код више познатих лончара, чија се имена такође налазе на посудама. На једној посуди записан је и као лончар и као сликар, па се на основу тога може закључити да је имао и своју радионицу. Његове слике углавном се налазе на атичким посудама са ножицом, а ретко на другим мањим вазама. Он је у својим сликама приказивао догађаје из обичног живота или из митологије. Нема оне снаге као његови савременици, али је спретан цртач. Кретње његових фигура су љупке. Особито пази на симетрију.

ВЕРОВАЛИ или не...

СЕЛО БЕЗ ПУТЕВА

Холандско село Гистхорн подигнуто је уз један канал у дужини од преко десет

километара. Село нема ниједног пута и кроз њега се може „ићи" једино чамцима.

БИОСКОПСКЕ УЛАЗНИЦЕ КОЈЕ СЕ ПЛАЋАЈУ РИБАМА

У насељу Бетелу, на Аљасци, постоји један биоскоп који је свакако, јединствен на свету. Посетиоци тог биоскопа, углавном Ескими, плаћају биоскопске улазнице, не новцем, већ усољеном рибом.

ДОВИТЉИВИ ЗУБАР

В. Хучинсон, зубни лекар из Балтимора, у Америци, уредио је у својој чекаоници малу биоскопску салу. Хучинсон је у току своје дугогодишње праксе утврдио да се пацијенти више плаше док седе у чекаоници, него за време оправљања зуба, а да многи побегну пре но што на њих дође ред. Да би плашљивим пацијентима олакшао чекање и учинио да они забораве на страх, довитљиви зубар забавља своје муштерије приказивањем кратких комичних филмова.

МИШ ПРЕКИНУО ОФАНЗИВУ

У радиостаницу немачког фелдмаршала Макензена, који је у Првом светском рату командовао свим армијама централних сила против Србије, увукао се један миш и изазвао кратак спој. Тиме је била прекинута радио-телеграфска веза Макензеновог штаба с његовим трупама, па је због тога дошло и до привременог прекида офанзиве коју је у то време Макензен водио на румунском фронту. Тело овог миша сачувано је и налази се у музеју жртава електричне струје у Бечу.

ДОБОШ-ПЕНЗИОНЕР

У индиској покрајини Визакапатаму налази се добош коме је пуне 153 године исплаћивана пензија од 84 рупије годишње. Године 1799 султан од Мисоре „пензионисао" је овај добош, чија је лупа храбрила његове војнике у једној бици. Од те пензије исплаћиван је чувар који се бринуо о добошу, као и трошкови око поправки и бојења.

ЖЕНЕ СА ЗЛАТНИМ КАПАМА

Свака домаћица у Фризланду, у Холандији, носи капу израђену од чистог злата. Ове капе добиле су жене из Фризленда још у

15 веку као награду и признање што су једном, све без изузетка, учествовале у одбрани свог града. Већ близу 500 година ова необична „ратна одличја" прелазе с мајки на ћерке.

Ко су били КОНДОТИЈЕРИ

Још у Средњем веку постојали су најамнички војни одреди, али тек у 12 и 13. веку они су почели да стичу већи значај у разним земљама Европе, кад је феудални друштвени систем тражио организованију војну силу. То се најпре догодило у Италији, где је пре него у другим земљама почело љуљање феудалног система, па су се због тога најамнички одреди тамо боље организовали.

Почетком 14 века ови одреди били су велика сила, а састојали су се углавном од људи из разних земаља. Прво су називани „компанијама" и груписали су се око вође, који је располагао одредом по својој вољи; могао је да организује један одред или да га распусти. Крајем 13 века ти вођи почели су да се називају кондотијерима. У почетку су кондотијери били Италијани, а после је било доста странаца, нарочито Шпанаца, Енглеза и Немаца. Нарочито је била позната компанија коју је организовао Немац Вернер фон Урелинген. Она је имала и свој политички програм, а између 1342 и 1343 године успела је да јој градови Перуђа, Болоња и Сијена дају данак.

Средином 14 века порасла је осионост кондитијерских одреда, те су против њих устале папе, које су се раније користиле њиховим услугама, као например Инокентије VI и Урбан V.

Године 1376 створен је један моћан кондотијерски одред који је био састављен искључиво од Италијана, а њиме је руководио Алберигo да Барбијано. Овај одред почео је да побеђује један за другим стране одреде, а нарочито велики успех постигао је 1379 године у бици код Марина, крај Рима. Од тога времена страни одреди постепено су почели да ишчезавају.

Почетком 15 века кондотијерски одреди добили су још већи значај, нарочито у међусобним борбама италијанских државица, у којима су кондотијери играли велику улогу. Они су искоришћавали те борбе и прилазили су оној страни која је више новца давала. Често су кондотијери постајали господари ситуације. Тако је Алберигo да Барбијано вршио дуже времена дужност великог конетабла у напуљској краљевини. Године 1450 кондотијер Алесандро Франческо Сфорца (1401—1466) постао је милански херцег и основао своју династију.

Крајем 15 века кондотијери почињу да силазе са сцене, јер не могу више да одоле регуларним војскама националних држава које са свих страна наступају у Италију. Последњи кондотијер био је Ђовани Медичи, вођа Црне банде. Умро је 1526 године.

Чији је ово животопис?

Овде ћемо вам дати животопис једнога нашег старог сликара.

Он се родио 19 априла 1851 године у Старој Кањижи, а умро у ноћи између 17 и 18 октобра 1907 у Београду. Пошто је свршио основну школу, његов отац, сиромашни радник, хтео је да га да на обућарски занат, али он 1863 побегне у Сремске Карловце да настави учење. Ту је свршио два разреда гимназије, па је прешао у Београд, где је, послужујући по кућама, положио трећи и четврти разред гимназије и две године богословије. Пошто је добио стипендију, провео је у Минхену десет година. Тамо се уписао у школу уметничког заната, али професор Сајц, прешавши на Академију, помогао је и њему да настави студије на Академији и да је сврши као један од најодличнијих. По повратку из Минхена, пропутовао је Србију и неослобођене крајеве. Сликао је историске споменике, типове и призоре из народног живота и карактеристичне пејсаже. На том послу провео је две године. Затим је пропутовао Италију, а 1888 ступио у државну службу као привремени наставник цртања у реалци. После је мењао место службовања у другим школама. У школи је завео сликање са ђацима у природи и тражио да се у Србији оснује једна занатско-уметничка школа.

Ако се нисте сетили о коме је реч, читајте даље.

Његови већи радови су: три иконостаса, затим велика историска композиција Пад Сталаћа, Растанак српског војника, Руђер Бошковић, Утопљеница, Две Гружанке, Обретење кнез Лазареве главе, Анатом итд. Осим тога, израдио је и већи број портрета. Он је по оцени стручњака неоспорно један од најбољих југословенских уметника. Француски мајстор Бона високо га је ценио. И поред великог талента није могао да се развије у једног од великих светских мајстора. Узрок томе биле су домаће неприлике и негодовања његових уметничких другова у отаџбини. Његов огромни таленат у срећним тренуцима знао је да се уздигне до генијалности. Неколико његових икона, затим Анатом, Руђер Бошковић и неколико пејсажа и ентеријера сматрају се највишом мером коју је модерно југословенско сликарство постигло, а те би слике чиниле част и првим светским галеријама.

Ако се нисте сетили о коме је реч дајемо вам одговор.

(Ђорђе Крстић)

Да ли знате?

НОВ РЕКОРД РАКЕТЕ „ВЕРОНИКЕ“

„Вероника“, француска ракета за испитивање стратосфере, постигла је нов рекорд: попела се у висину од 135 километара. Тај пут прешла је за 45 секунди. Приликом ранијег лета попела се до 75 километара за 32 секунде. Нови рекорд постигнут је пошто су неки делови „Веронике“ израђени од лакших легура, па је ракета могла да понесе више горива.

КО СУ БИЛИ КРОКАНИ?

За време Анрија IV стање у Француској било је врло тешко. Државна благајна била је празна, дугови су били велики, радиност укочена, трговина замрла, а друмовима су кружили разбојници који су пљачкали све грађане одреда. Нарочито је било тешко стање сељака, који су кад им је дodијала оскудица и насиље племића, подигли устанак у 1593—1595. Народ је побуњенике назвао кроканима. Крокани су били наоружани и организовани у одреде, па су тако нападали племићка имања и скупљаче пореза. Устанак је најзад угушен, а побуњеници су тешко кажњени. Кроканима су названи због тога, јер су нападали кличући „Aux croquants“, што значи: „На глодаре“, а под тим су подразумевали племиће и скупљаче пореза.

О ПАДАВИЦИ

Према мишљењу америчког лекара др Бернарда Фостера, падавица не мора бити увек доживотна болест. Он наводи више особа које су имале падавицу у раном детињству, па им је доцније престала. Др Фостер такође сматра да падавица није нервна болест, бар не у свим случајевима. Она може да наступи и услед извесних поремећаја у крви или у органима који стварају крв. Има људи код којих су напади падавице наступили због прекомерног пијења воде, због малог апсорбовања киселина, или недостатка калцијума. Најзад, падавица и није нека посебна болест, као што то није ни хронични кашаљ. Напади падавице су само симптоми за многе друге врсте обољења.

До 1860 године није било никаквих лекова за нападе падавице. Тада су уведени бромиди, који су важили као једини опробан лек све до 1918, кад је почео да се употребљава фенобарбитал. Данас постоји читава група лекова, у које спадају: дилантин, мезантоин и фенурон. У много случајева помогла је и хируршка интервенција.

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ РЂАВИХ ВОЗАЧА

Да не би долазило до саобраћајних несрећа, полиција у Франкфурту почела је да обележава аутомобиле свих рђавих возача и кршитеља саобраћајних прописа. Ако је шофер прекршио само саобраћајне прописе, онда се на предње део његова аутомобила стави бела ознака. Ако је дошло до веће несреће, онда се ставља црвена ознака. Овако јавно жигосање возачеве неспособности знатно је утицало да шофери буду пажљивији и да се избегну несреће. И други градови у Немачкој увешће овај начин кажњавања.

ШТА ЈЕ СИЧАН?

Сичан је арсенов триоксид As_2O_3. То је отровни прах беле боје, без мириса, сладуњава укуса, слабо се топи у води, а уопште се не топи у алкохолу. Он се употребљава у фабрикацији стакла, затим у фабрикацији шешира од животињске длаке, за конзервисање дрвета, сирових кожа, а у народу је познат као изврстан отров против мишева и пацова. Добија се пресублимацијом из летеће прашине која настаје приликом пржења оловних, сребрних, калајних, бакарних, никлових и кобалтових руда, које садрже арсен. Доза од 0,1 грама смртоносно делује на човека, али људи који га редовно употребљавају, као што раде становници алпских крајева, подносе и преко 0,25 грама.

КАД СЕ ПОЈАВИО ГОТСКИ СТИЛ?

У градовима Северне Француске крајем 12 века појавио се нов стил који је назван готски. Одатле се проширио по целој Европи. Готске грађевине имале су велике прозоре с обојеним стаклима, витке стубове, сводове оштре и стреласте, у њима је било доста вајарских радова итд. У овом стилу грађене су цркве, а и општинске зграде које су често украшаване витким кулама.

НАФТАЛИН

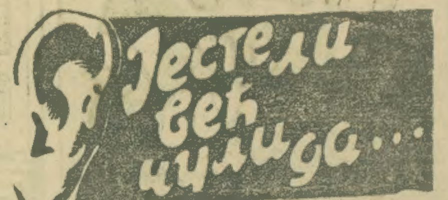
Нафталин је угљоводоник који настаје сувом дестилацијом органских тела, а добија се из катрана, каменог угља. Безбојан је, има сјајне љуспе и карактеристичан јак мирис. Употребљава се за тамањење мољаца, за прављење вештачких боја итд.

ПРВА УПОТРЕБА РЕЧИ АДМИРАЛ

Нормани су, изгледа, били први који су своје врховне заповеднике на мору прозвали адмиралима. То се догодило око 1142 године у време када је Руђер Норманац био господар Сицилије. Реч адмирал потиче од арапског израза ал-емир, што значи врховни заповедник. Арапи су ал-емирима називали своје војсковође и на мору и на копну.

КАД ЈЕ УПОЗНАТА ИГРА ПОЛКА

Игру полку прво је заиграла једна сељанка у Чешкој 1830 године. Ту игру забележио је чим ју је видео професор Неруда. Али, он је забележио и музику и означио сваки корак који је начинила ова сељанка. Пет година доцније, 1835 године, професор Неруда показао је ову игру својим студентима и они су је одиграли на једном свечаном скупу у Прагу. Тако се полка брзо одомаћила прво у Чешкој, а затим и у другим земљама.

... употребу термометра у медицини увео је Санторио Санторио (1561 до 1636), лекар и професор на медицинском факултету у Падови. Санторио се родио у Копру, у Истри.

... домороци из Уганде, у Африци, играју једну врсту шаха коју називају „мвесо“. Место шаховске табле, они имају велику кутију с преградама, а место фигура, каменчиће разних боја.

... све до пре осамдесет година хирурзи су за време операција носили црне реденготе, који су им истовремено служили за свечане пријеме, одласке у позориште и слично.

... у Авганистану друмске разбојнике затварају у висеће кавезе и остављају их тако све док не умру.

... прву млечну чоколаду произвео је 1876 године Швајцарац Петер.

... пацов - пецач, глодар који живи на Новој Гвинеји, пеца рибе помоћу репа.

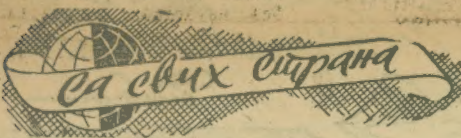
... кад се комад челика чија је вредност сто динара преради у спирале за џепне часовнике, вредност тих спирала пење се на преко милион динара.

...сваке године, крајем јуна, у Јапану се прославља „дан времена“. Тога дана слави се успомена на Тенхија, јапанског владара за кога предање каже да је проналазач првог часовника. За време ове прославе све часовничарске радње излажу разне моделе часовника, од најстаријих до најмодернијих.

... маузолеј, назив за монументалну гробницу, постао је од имена малоазиског владара Маузола који је живео у 4 веку пре наше ере. Маузол је за себе израдио гробницу која је била у-

крашена вајарским делима најпознатијих уметника тога времена.

МУСКЕТАР Д' АРТАЊАН

Мускетар д' Артањан, кога је Александар Дима-Отац овековечио у свом чувеном делу „Три мускетара“, заиста је постојао. Он се звао Шарл Бац д' Артањан. Био је гаскоњски племић. Родио се у Лупијаку око 1611, а умро 1673 године. Као капетан мускетара служио је под Лујем XIV. Био је одличан војник и велики мајстор у двобојима, али ипак не онакав каквог га је Дима описао у роману. Д' Артањанови мемоари (објављени 1700 године у Келну,), којима се Дима углавном и инспирисао, нису дело правог д' Артањана. Те успомене приписују се неком Курлизу де Сандрасу, који је имао бујну машту, па зато и нису прави историски документ, мада дају доста верну слику живота војника-мускетара за време Луја XIII и Луја XIV. То дело послужило је Дими за опис живота правог д' Артањана.

КОНТРАФА

Контрафе су биле лакиране слике јасних боја које су доношене у наше крајеве из Немачке и Аустрије. На њима су претстављане сцене из опера и лова, портрети жена у народним ношњама итд. Обично су висиле о зидовима у берберницама, кафанама, а и у понеким приватним кућама. Реч контрафа долази од немачке речи контерфај (Konterfei), која је постала од француске контрфе (contrefait), што је означавало слику која је репродукција неке друге слике. Од ових слика настао је и израз: изгледати као контрафа, а то је значило бити јако нашминкан, намазан дречећим бојама као личности приказане на контрафи.

НЕОБИЧНЕ ПОЗИВНИЦЕ

Каранфилиће, који се употребљавају као мирођија, у прошлом веку жене су пржиле, туцале и мешале са препраном машћу и тиме косу мазале. То им је служило као парфем. Али, осим тога каранфилићи су пре осамдесет година служили и као нека врста позивница. Наиме, када би неко хтео да позове некога у сватове, на вечеру или неко друго домаће славље, онда би узео по два каранфилића, ставио их у танку хартију, коју би добро завио и на крајевима маказама изрецкао, па то послао по момку ономе кога је хтео да позове на славу.

Дедине вештине

СВАКИ ДЕВЕТИ ШТАПИЋ

Узмите петнаест палидрваца и преполовите сваки од њих напола. Добићете петнаест штапића с главицом, које ћете назвати „црвени“, и петнаест без главице, које назовите „бели“. Поређајте по столу тих тридесет штапића, тако да кад узмете сваки девети (бројећи од првог до краја, па опет од првог и тако даље), на столу вам остане само петнаест белих, а у руци имате петнаест црвених.

Ево како ћете то постићи:

Палидрвца морају бити овако поређана: 4 бела, 5 црвених, 2 бела, 1 црвено, 3 бела, 1 црвено, 1 бело, 2 црвена, 2 бела, 3 црвена, 1 бело, 2 црвена, 2 бела, 1 црвено.

Да бисте запамтили овај распоред, можете се помоћи на следећи начин. Знате да у нашем говору има пет самогласника, који су у азбуци поређани овим редом: а, е, и, о, у. Нека вам у памети а значи 1, е — 2, и — 3, о — 4, у — 5. Кад узмете да ређате палидрвца, запамтите да треба почети с белим, па онда ставити црвене, па опет беле, па црвене, итд. Колико белих, а колико црвених треба ставити, рећи ће вам ова два стиха, које исто тако треба да запамтите:

Одузмеш машина крај:

Девет има, девет зкај.

У овим речима треба да обратите пажњу само на самогласнике. Знате да треба почети с белим штапићима. Колико белих треба да узмете, означиће вам први самогласник у горњим стиховима: о. Као што смо горе рекли, о значи 4. Ставићете, дакле, четири бела штапића. Други самогласник у нашим стиховима је у, а он, као што знате, значи 5. Треба, дакле, да метнете пет црвених штапића поред она четири бела. Трећи самогласник је е, а он значи два бела; четврти а — једно црвено; пети и — три бела; итд. — Као што видите, бројевима: 4, 5, 2, 1, 3, 1, 1, 2, 2, 3, 1, 2, ,2 1, одговарају редом самогласници: о, у, е, а, и, а, а, е, е, и, а, е, е, а. Они се по том реду налазе у стиховима.

Кад запамтите та два стиха и кад знате да треба почети с белим штапићима, умећете увек правилно да распоредите палидрвца, док ће се други сатима мучити да их поређају онако како треба.

НЕОБИЧАН РАЧУН

Осам осмица равно једна хиљада!

888
88
8
8
8
+ 8
8
8
———
1000

ЗАГОНЕТКА С ВОЋКАМА

За време јаке олује, у једном врту ветар је ишчупао из корена већи број воћака. Сопственик врта одмах поручи из оближњег расадника двадесет и четири саднице. Кад су младице стигле, сопственик рече своме сину:

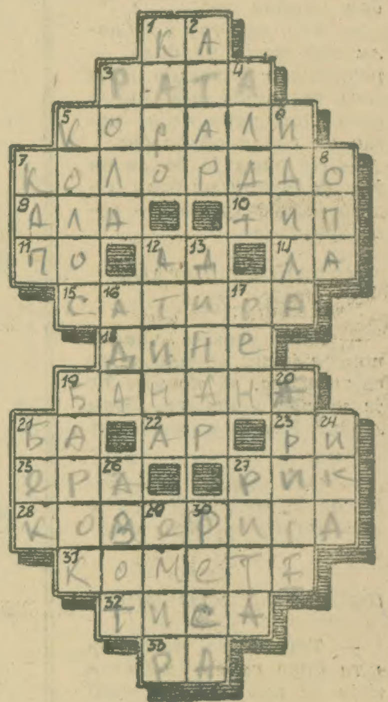
— Овде имамо двадесет и четири стабла. Ми ћемо их тако засадити да праве двадесет и осам редова, са по четири стабла у једном правом реду.

Погледајте слику и видећете како су они то учинили.

Укрштене речи

Водоравно: 1) предлог; 3) отплата; 5) морске животиње које служе за украс; 7) држава у САД; 9) неман; 10) изразити претставник неке врсте; 11) река у Италији; 12) митолошки назив за подземни свет; 14) нота; 15) потсмешљив књижевни састав. 18) пешчани наноси; 19) јужно воће; 21) хемиски знак за баријум; 22) мера за површину; 23) јапанска мера за путеве; 25) временско раздобље; 27) урлик; 28) књижевни састав у лаком и духовитом стилу; 31) звезде луталице; 32) наша река; 33) митолошко египатско божанство.

Усправно 1) боја у картама; 2) општинско подручје; 3) улога; 4) оруђе; 5) човек необичне величине; 6) лирско-епске песме; 7) део течности; 8) богиња земљорадње у римској митологији; 12) престоница једне балканске државе; 13) једна европска новчана јединица; 16) речно острво; 17) љут корен; 19) правац европске уметности у 17 веку; 20) мелодија; 21) играч у фудбалском тиму; 24) купалиште у Истри; 26) гас без боје и мириса; 27) страно женско име; 29) арапски кнез; 30) цваст слична класу.

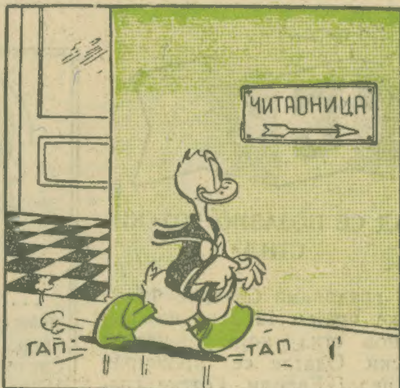

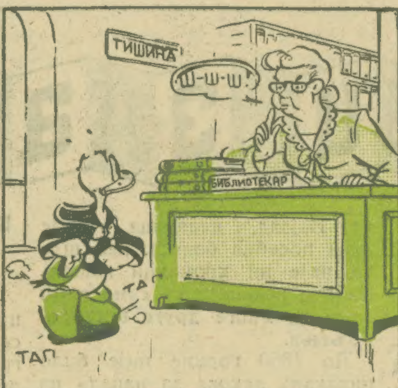
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

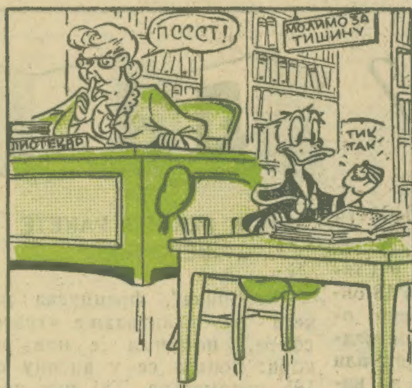
Водоравно: 1) Ломоносов; 2) „Ика“; 9) Иве; 10) мо; 11) ова; 13) ат; 14) Осака; 15) намера; 17) О(вен) Р(оберт); 18 имела; 19 ала; 20) тога; 21) стан; 22) Ра; 23) плик; 24) Ц(вајг) С(тефан); 25) уролог; 27) Ајова; 28) лу; 30) ало; 31) ал; 32) Ева; 34) или; 35) Балаганов; 38) Елен; 39) јаје; 40) семиметар.

Усправно: 1) лимонит; 2) око; 3) ма; 4) Новара; 5) си; 6) ова; 7) ветеран; 11) осела; 12) Ака; 14) омега; 16) аморс; 17) олако; 19) Атила; 21) слово; 23) пролог; 24) Целебес; 25 ја; 26) Гуливер; 29) увале; 31) алоја; 33) алем; 34) инат; 36) Ани; 37) Ада.

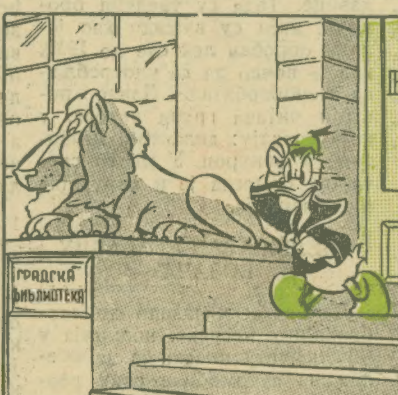

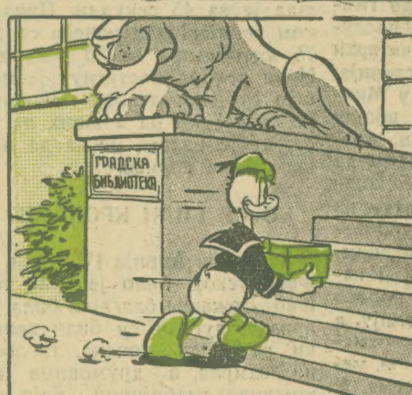

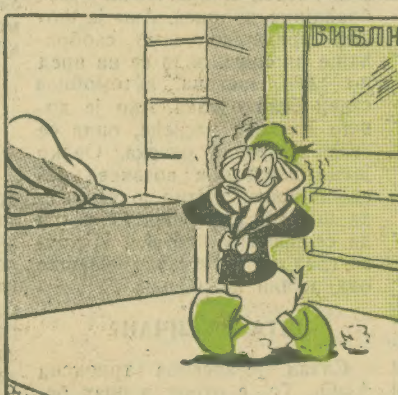

Који је ОДГОВОР тачан

ЕНДЕЧА је:

лука у Турској
стара ношња
врста сабље
песма

ЛЕНЖЕТ је:

град у Енглеској
међународни трговачки термин
витез из познатог средњовековног романа
врста текстила

ПАРЕКИЈА је:

византиска књижевница
дошљак у неком месту
име реке
зборник старих закона

ТРИОЛЕ су:

врста нота
јужно поврће
лаки чамци
стара дечја игра

ОДГОВОРИ:

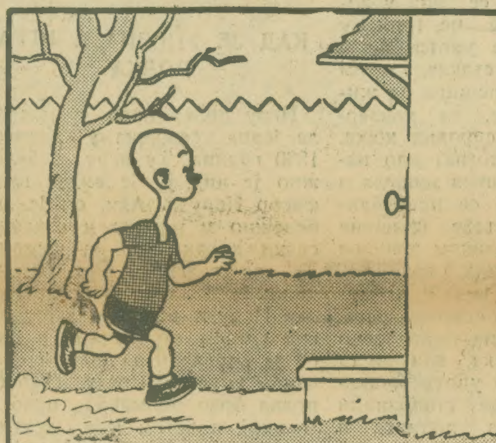
ЕНДЕЧА је жалобна песма, тужбалица са строфом од четири стиха.

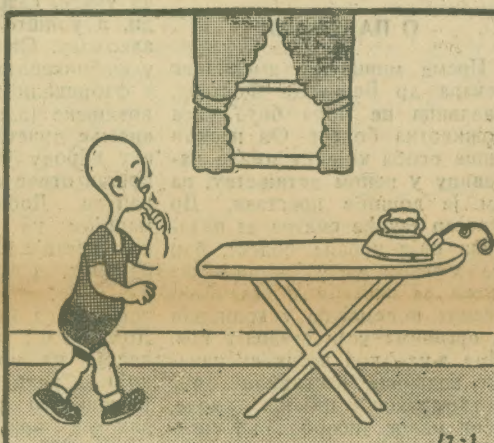
ЛЕНЖЕТ је врста финог енглеског фланела.

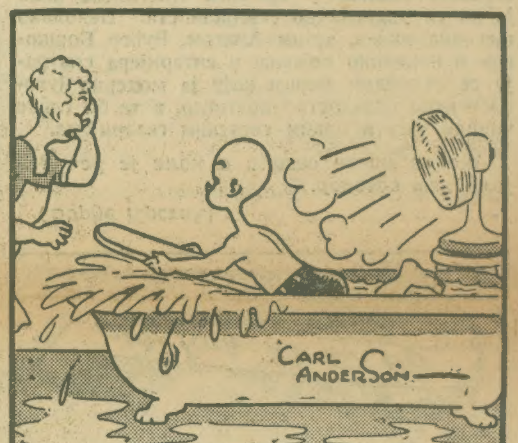
ПАРЕКИЈА је становање у неком месту у својству дошљака или туђинца, без грађанских права.

ТРИОЛЕ су три ноте које се изводе за исто време за које би се извеле две такве ноте.

Кра-Ква!

уређује Паја Патак

НЕ ЗНА ОН ТО

Гаја се вратио од зубара који му је извадио један кваран зуб.

— Ето, сад тај неваљали зуб више не боли, — разнежено дочекује Паја свог сестрића који целе претходне ноћи није могао да спава од болова.

— Не знам ја да ли он још боли или не боли. Остао је код зубара, — одговори Гаја.

ИЗЛИШНО ПИТАЊЕ

Учитељица:

— Ако четири човека покосе једну ливаду за осам часова, за колико ће је часова покосити осам људи? Кажи ми ти, Рајо.

Раја:

— Они уопште неће моћи да је покосе, јер су је она четворица већ покосили.

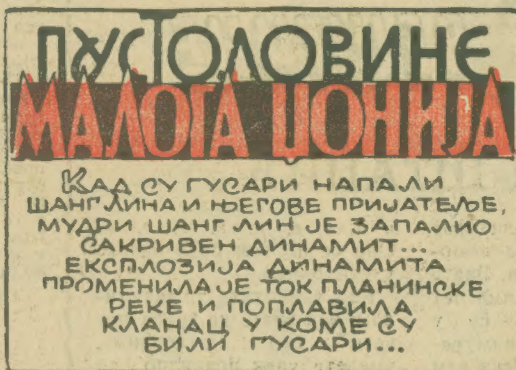
ПОСЛЕДЊЕ УТОЧИШТЕ

— Тета Пато, кажи ми шта бива са аутомобилом који је већ толико стар да се на њему више не може возити? — пита Влаја Пату.

— Па ето, увек се нађе неко ко такав аутомобил успе да прода твом ујка Паји.

ПУСТОЛОВИНЕ МАЛОГА ЏОНИЈА

КАД СУ ГУСАРИ НАПАЛИ ШАНГ ЛИНА И ЊЕГОВЕ ПРИЈАТЕЉЕ, МУДРИ ШАНГ ЛИН ЈЕ ЗАПАЛИО САКРИВЕН ДИНАМИТ... ЕКСПЛОЗИЈА ДИНАМИТА ПРОМЕНИЛА ЈЕ ТОК ПЛАНИНСКЕ РЕКЕ И ПОПЛАВИЛА КЛАНАЦ У КОМЕ СУ БИЛИ ГУСАРИ...

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт, фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 500, полугодишња 250 динара, за иностранство годишња 760, полугодишња 380 динара. Рукописи се не враћају.